

de Duinrel

Natuurvereniging de Bollenstreek

28ste jaargang, juni 2022

Bestuur John van Velzen; F. Koolhovenstraat 5, 2171 RD, Sassenheim
voorzitter telefoon: 06-54661288 of mail: voorzitter@bollenstreek.knnv.nl

penningmeester Jan Plomp; Ambachtstraat 29, 2181 RC, Hillegom
telefoon: 0252-516545 of mail: penningmeester@bollenstreek.knnv.nl

secretaris Maud van der Veen; Langevelderlaan 9, 2204 BB, Noordwijk
telefoon: 06-11098194 of mail: secretaris@bollenstreek.knnv.nl

ledenadministratie Maud van der Veen
mail: ledenadministratie@bollenstreek.knnv.nl

algemeen lid Agaat Mesman; Dopheidestraat 38, 2165 VP, Lisserbroek
telefoon: 0252-503039 of mail: agaat@quicknet.nl

Redactie Adrie van Dam, Annelies Moolenaar, Maud van der Veen
de Duinrel en Thomas van Haaster
mail: deduinrel@gmail.com

webredacteur mail: webmaster@bollenstreek.knnv.nl

Excursiecommissie Agaat Mesman, Jan Bischoff Tulleken, Lidy van der Salm, Jan Plomp
en Jos van Schie

Waarnemingen Sarah Humphrey; Geestburg 6, 2171 DM, Sassenheim
telefoon: 0252-755156 of mail: vogelsbollenstreek@gmail.com

Milieuoverleg Nico Groen; Fazantstraat 50, 2162 GM, Lisse
Duin- & Bollenstreek telefoon: 0252-410460 of mail: nico.groen@casema.nl

Donateur of lid worden? Maak € 18,00 respectievelijk € 40,50 over op NL32 INGB 00005 61947
t.n.v. KNNV afdeling Bollenstreek te Hillegom o.v.v. 'Donatie' en/of 'Con-
tributie'. Donateurs ontvangen de Duinrel. Leden krijgen daarnaast ook
het blad Natura van de landelijke KNNV. Het lidmaatschap of donateur-
schap starten of beëindigen kan alleen per kalenderjaar. Opzeggen moet
vóór 1 november per brief of e-mail gebeuren bij de ledenadministratie.

ontwerp omslag Thomas van Haaster

ontwerp logo Sarah Humphrey

foto's omslag Voorkant: "Gewone snuitvlieg in Wassergeest", Adrie van Dam

Achterkant: "De Zandmotor bij Den Haag", Adrie van Dam

Achterkant binnen: "Grote ratelaar in Wassergeest", Adrie van Dam

De volgende Duinrel ver- De Duinrel is het kwartaalblad van Natuurvereniging de Bollenstreek,
schijnt half september 2022. onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.
De sluitingsdatum voor de De vereniging organiseert activiteiten zoals lezingen en excursies met
kopij is 15 augustus 2022. aandacht voor vlinders, vogels, libellen en planten. Informatie over de
vereniging vind je op de website: <https://bollenstreek.knnv.nl>.

Inhoudsopgave

<i>Van de nieuwe redactie</i>	48
<i>Concept verslag algemene ledenvergadering</i>	50
<i>Vlinders in Viroinval</i>	52
<i>Minicursus "Vogels kijken"</i>	53
<i>Wandeling Meijendel</i>	56
<i>Korstmossen en Mossenexcursie Tespelduyn</i>	58
<i>Vogelexcursie Kop van Noord-Holland</i>	60
<i>Eindpresentatie Natuurinventarisatie Tespelduyn 2021</i>	62
<i>Voorjaarswandeling Tespelduyn</i>	65
<i>Excursie naar de Zandmotor</i>	67
<i>Verslag Birdwatchingday Tespelduyn</i>	70
<i>Bijpraten Wassergeest</i>	72
<i>Natuurmomentje Hollands Duin</i>	74
<i>Gedicht: "Een tweet over de Kanariepiet"</i>	75
<i>Hulp gevraagd Werkgroep Paddentrek KNNV de Bollenstreek</i>	76
<i>Waarnemingen 1 februari t/m 30 april 2022</i>	76
<i>Activiteitenprogramma</i>	85

Van de nieuwe redactie

Door: Annelies Moolenaar, Adrie van Dam en Maud van der Veen

Bij deze stelt de vernieuwde redactie zich aan u voor:

Ik ben Annelies Moolenaar, geboren Lisser. Ik heb bijna 30 jaar op Walcheren gewoond en gewerkt. Een vacature in Lisse bracht mij in 2015 terug in de Bollenstreek. Iets geheel anders naast het werk te kunnen doen leek me heel gezond en zo vond ik aansluiting bij de KNNV Bollenstreek. Ik stapte in bij een excursie naar de Groene Jonker en was meteen enthousiast! Ik ben echt een vogelaar en fotografeer ook graag. Met het schrijven van excursieverslagen of een presentatie houden bij de van-leden-voor-leden vergadering vond ik verder mijn weg in de vereniging. En zo duurde het niet lang of het vorige redactieteam klopte bij me aan met de vraag om 'af en toe wat te schrijven' en te willen meehelpen de Duinrel vorm te geven. Dat doe ik met plezier! En nu samen met Maud en Adrie (en ook Thomas nog) het nieuwe redactieteam te vormen en dit gaat vast helemaal goed komen!

Mijn naam is Adrie van Dam en ik ben nieuw op de redactie van de Duinrel. In juni 2014 maakte ik kennis met de KNNV tijdens een Libellen excursie in de AWD. Ik mocht gelijk al een stukje over de excursie voor de Duinrel schrijven. Sindsdien ga ik regelmatig met excursies mee. Mijn kennis van natuur was in het begin minimaal en in de loop der tijd ontdekte ik steeds meer nieuwe dingen. De loepjeswereld was toen voor mij nog onbekend. Wat begon met interesse voor planten en vlinders werd gevolgd door paddenstoelen, mossen en korstmossen. Mijn belangstelling voor de natuur is breed en breidt zich nog steeds als een olievlek uit. Ik werd steeds actiever in werkgroepen, eerst bij Tespelduyn en nu in Wassergeest en raakte meer betrokken bij de vereniging. De stap naar de redactie van de Duinrel is dan ook niet zo groot. De ontvangst, het verzamelen en ordenen van de kopij voor de Duinrel ga ik van Cees overnemen. Ik wil een goede bijdrage leveren en samen met Maud die de make-up van de Duinrel gaat verzorgen en Annelies die de inhoud van ons kwartaalblad van een sprankelend sausje voorziet ervoor zorgen dat we ieder kwartaal weer een mooi blad kunnen afleveren.

Ik ben Maud van der Veen. De meeste van jullie zullen mijn naam wel herkennen, want ik ben secretaris en ledenadministrateur van KNNV Bollenstreek. Ik ben sinds 2015 lid van KNNV Bollenstreek. Na mijn pensionering was er tijd om actiever te worden. Toen er de vraag kwam of iemand de secretaris wilde worden en enige tijd later de ledenadministratie wilde doen, heb ik ja gezegd. Ik ging al regelmatig

mee met excursies en schreef af en toe een verslag voor de Duinrel. Daardoor neemt je kennis al flink toe, omdat je noteert wat je zo al tegenkomt. Ook de werkgroep natuurinventarisatie Tespelduyn was een prima leerschool. Ik weet veel van vogels, maar heb door alle activiteiten steeds meer geleerd van planten en paddenstoelen. KNNV Bollenstreek is wat dat betreft echt een leuke leerschool. Er zijn veel leden waar je wat van kunt leren. Voor de Duinrel ga ik nu alle stukken, die diverse leden hebben geschreven, netjes tot een boekje omvormen. Deze taken neem ik van Thomas over die dit voorheen verzorgde. Ook weer een administratief klusje, maar wel leuk om er mede voor te zorgen dat er elk kwartaal weer een prachtig nummer bij iedereen bezorgd kan worden.

Thomas van Haaster, Cees Timmermans, Maud van der Veen, Annelies Moolenaar, Adrie van Dam

Met de komst van nieuwe redactieleden, hebben we ook afscheid genomen van een redactielid. Cees Timmermans heeft 10 jaar lang zich met redactietaken bezig gehouden. Tijdens de Algemene Ledenvergadering werd door de voorzitter John van Velzen hier aandacht aan besteed om Cees te bedanken voor zijn jarenlange inzet. Indrukwekkend was het rekensommetje dat Cees maar liefst zo'n 1600 pagina's voor de Duinrel heeft gemonitord en dit op heel consciëntieuze wijze heeft

gedaan. Door de lezers van de Duinrel is de mate van tevredenheid over het blad van een acht of hoger gewaardeerd. En dit zegt genoeg over zijn inbreng. John haalde ook nog een paar leuke anekdotes aan waarin het enthousiasme en de betrokkenheid van Cees goed naar voren kwam. De redactievergaderingen werden bij Cees thuis gehouden waar zijn vrouw Ria voor de uitnodigende muffins zorgde.

Ook de nieuwe redactieleden willen Cees hartelijk danken voor zijn jarenlange bijdrage en de overdracht van zijn redactietaken. Tja, en nu moeten wij naar een andere taartenbakster op zoek. Gelukkig blijven we Cees zelf nog heel lang bij de werkgroepen, de excursies en de KNNV-avonden zien. En Thomas van Haaster blijft ons voorlopig ook nog helpen met de lay-out van de Duinrel.

Heb je ook een leuk natuurmomentje of iets bijzonders gezien of ontdekt dat je wilt delen met natuurliefhebbers? Stuur je verhaal met eventuele foto's naar de redactie via deduinrel@gmail.com.

Concept verslag algemene ledenvergadering

Door: Maud van der Veen

Datum: Woensdag 13 April 2022
Aanvang: 20:00 uur
Locatie: De Klister, Heereweg 105 te Lisse
Aanwezig: 20 leden

1. Opening en vaststelling van de agenda

John van Velzen opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom. Het is fijn dat we elkaar weer gewoon kunnen ontmoeten. Er zijn 20 leden. De agenda wordt conform het voorstel vastgesteld.

2. Notulen van de algemene ledenvergadering van woensdag 6 oktober 2021

De notulen worden vastgesteld met dank aan Maud van der Veen

3. Jaarverslag van het bestuur

Het jaarverslag roept geen verdere vragen op.

4. Financieel verslag van de penningmeester

Jan licht toe dat we een gezonde financiële vereniging zijn. Door corona hebben we weinig uitgegeven. De contributie inning verloopt voorspoedig, voor het eind van het jaar was al 60% van de contributie binnen. De rest komt nu

goed binnen. Op de vraag hoeveel een Duinrel tegenwoordig kost geeft Jan aan dat dit rond de € 3,10 per stuk is.

5. Verlag van de kascontrolecommissie en verkiezing leden

Sarah deelt mee dat ze samen met Jan Albert Moolenaar de kas heeft gecontroleerd en dat deze in orde is bevonden. Jan Albert is verhinderd, maar heeft dit per email bevestigd. Zij adviseren de penningmeester te dechargeren en hem te bedanken voor zijn nauwkeurige inzet voor de vereniging.

Volgend jaar zal de kascommissie bestaan uit mevrouw de heer J. Moolenaar en de heer N. Groen. De heer J. Bischoff Tulleken wordt reserve lid.

De leden verlenen de penningmeester en het bestuur decharge.

Herbenoeming bestuursleden

De leden (her)benoemen mevrouw Agaat Mesman als algemeen bestuurslid en de heer Jan Plomp als penningmeester voor een periode van vijf jaar.

6. Mededelingen

a) Vanuit het MOBD

Nico Groen is betrokken bij het MOBD. Hij geeft aan dat er niet zoveel is gebeurd. Er wordt nu een nieuwe visie geschreven voor de diverse gemeenten in de Bollenstreek. De oude visie was 30 jaar oud. Er is nu gekozen voor Hot spots van kleine natuurgebieden, een soort "stepping stones" idee. Gedacht wordt aan 5 per gemeente. Daarvoor worden nu mensen gezocht. Nico zal een oproep schrijven voor de Duinrel.

b) Activiteitencommissie

De commissie deelt mee dat het programma goed gevuld is. Ze vragen naar ideeën voor nieuwe excursies. Een vleermuizenexcursie zou leuk zijn. De nachtvlinderexcursie zal deze zomer ad hoc georganiseerd worden, omdat het het liefst mooi en windstil weer moet zijn.

c) Duinrel

Cees Timmermans legt zijn functie neer. John van Velzen zet hem met een dankwoord in de bloemen (zie blz. 48). Adrie van Dam zal hem opvolgen. Daarnaast heeft Thomas van Haaster een deel van zijn taken overgedragen aan Maud van der Veen. De nieuwe redactie bestaat dus nu uit Adrie van Dam, Annelies Moolenaar, Thomas van Haaster en Maud van der Veen.

De Duinrel is het afgelopen jaar weer met diverse bijdragen van leden gevuld als vervanging van de excursies. Dat was leuk en we hopen dat leden daarmee doorgaan. Verder verwachten we ook dat er weer verslagen van de excursies gemaakt worden door een van de deelnemers.

Neem dus pen en papier mee als u dat wel een keertje wilt doen.

d) Website

De website en de Facebookpagina worden bijgehouden. Zodra excursies bekend zijn worden zij op de website gezet. Kort van te voren wordt er nog via Facebook en Twitter ook nog aandacht aan besteed. De Facebookpagina zou meer bekendheid moeten krijgen. Leden kunnen hierbij helpen door de pagina te liken en door te sturen naar hun vrienden.

7. Rondvraag

- Peter Verbruggen vraagt aandacht voor de opening van de nieuwe Bijenstallen in de heemtuin van Hillegom. De officiële opening vindt 14 mei plaats. Verdere informatie is te vinden op de website van de heemtuin: <https://heemtuinhillegom.nl/>.
- Arie van der Lans vraagt aandacht voor de Paddenwerkgroep. Met 6 vrijwilligers helpen ze al vele jaren de padden in het voorjaar (van februari tot half april) veilig oversteken. De werkgroep is actief sinds 2000. Het aantal padden dat oversteekt wordt geschat op 400 – 600 per jaar.
- Er heeft zich nog geen opvolger voor John als nieuwe voorzitter gemeld. Het bestuur zal zich hierover beraden.

8. Sluiting

John sluit om 21 uur de vergadering. Er was veel te bespreken en dat geeft weer nieuwe inspiratie voor de komende tijd. Hij bedankt iedereen voor zijn/haar inbreng.

Vlinders in Viroinval

Door: Maud van der Veen

Na de algemene ledenvergadering hielden Rob Bel en Jos van Schie een presentatie over hun vlinderavonturen in België. Natuurpark Viroin-Hermeton (*Parc Naturel Viroin-Hermeton*) is een natuurpark in Wallonië van 20.000 ha groot, opgericht in 1998. Het is gelegen in de provincie Namen tussen Couvin en de Franse grens, langs de rivier de Viroin. Het omvat ongeveer vierhonderd kleine kloven, kalkheuvels en een bijzondere vegetatie met veel wilde orchideeën. En daar komen natuurlijk veel vlinders op af. En dat is de reden dat Rob en Jos al enige jaren daarheen trekken. Elke ochtend om vijf uur trekken ze erop uit. Beladen met allerlei fotoapparatuur, eten en drinken zwerven ze door de verschillende dalen en heuvels van het gebied. Vroeg in de ochtend is er nog mooie dauw om te fotograferen en zitten de vlinders nog wat stiller. Met eindeloos geduld maken ze prachtige vlinderfoto's.

Koninginnenpage (Rob Bel)

Verschillende soorten Blauwtjes, Bruintjes en Witjes werden opgevolgd door Parlemoervlinders, Dambordjes en Landkaartjes. Je gelooft je ogen haast niet zo rijk is de kleurschakering op die kleine vleugels. Hier en daar werd natuurlijk gediscussieerd over de juiste naam, maar dat heb je altijd met vlinderexperts in je publiek. De verhalen over ondoordringbare braamstruiken waar een vlinder in schuilt, beurse knieën en natte broeken van de dauw en valpartijen zorgen dat je al dat moois wel in perspectief kunt zetten. Het is hard werken en veel geduld hebben.

Minicursus “Vogels kijken”

Door: Annelies Moolenaar

Als natuurvereniging willen we graag veel mensen enthousiast maken voor de natuur. Zo kwam Maud van der Veen op het idee om, na een eerder goed geslaagde minicursus Paddenstoelen, nu ook een instapcursus Vogels kijken te organiseren. Samen met Sarah Humphrey werd ik ‘gestrikt’ om dat plan te realiseren. Gedrieën overlegden wij, welke vogelsoorten een goed behapbaar begin konden vormen voor de startende vogelaar. We kozen voor de weide- en watervogels

voor de eerste dag, en voor de tweede, een maand later, de bosvogels en hun zang. De opzet werd om eerst in de ochtend een theorieles te geven en dan meteen daarna met elkaar het veld in. Wat kan helpen om tot herkenning te komen? Letten op de poten, de vorm van de snavel, de manier van lopen, vliegen... en vooral proberen een bepaald opvallend detail in te prenten. Dat kan helpen bij het zoeken in de vogelgids met vele, vele plaatjes van op elkaar lijkende vogels. Blij verrast waren we, dat er zich 23 personen voor onze tweedaagse theorie- en praktijkcursus aanmeldden! Op zaterdag 26 maart was de eerste cursusdag die begon in De Klister. Maud had een uitstekende PowerPoint gemaakt ter ondersteuning van wat we zouden gaan vertellen.

Veel mensen kennen de Kievit wel, die laat zich zo rond de bollenvelden echt wel zien. Maar de Grutto, de koning van de Nederlandse weidevogels? Je moet ze maar net weten te vinden... In de 'Polders Poelgeest' (een klein plassengebied tussen Oegstgeest, de Leidse Merenwijk en Warmond in gedrukt) is in maart een verzamelpaats voor Grutto's die daar een tussenstop maken op weg naar hun broedgebied. Daar was onze ochtendcursus op gericht en op alle andere water- en weidevogels die je daar in maart vinden kunt.

Grutto's en Slobeend Polders Poelgeest (Annelies Moolenaar)

Het voordeel van water- en weidevogels voor de beginnende vogelaar: ze zijn behoorlijk goed van elkaar te onderscheiden, laten zich goed zien en maken meestal ook een karakteristiek geluid. Voor wie nog maar weinig soorten kent, zou daar de smaak van het vogelen goed te pakken kunnen krijgen. Hoe leuk was dat! Na 's ochtends verteld te hebben over de 'eendenbek' van de Slobeend, de groene wenkbrauw en het gele kontje van de Wintertaling, de sierlijke kleuren en de rode knobbelsnavel van de Bergeend en hoe klein een Watersnip eigenlijk is: dat al deze soorten zich inderdaad ook heel goed lieten zien!

Grauwe Ganzen en Grote Canadese Ganzen waren de eerste blikvangers – en voor wie deze vogels nieuw zijn, is dat een openbaring dat deze daar in zo grote getale rondzwemmen, vliegen en waggelen. En vervolgens kwamen we ze allemaal tegen die 's ochtends op het scherm hadden gestaan: Tafeleend, Kuifeend, Slobeend, Bergeend, Wintertaling, Krakeend, Wilde Eend... en dan de enorme rij met Grutto's die stonden te rusten in het lagere water van het gedeelte 'Veerpolder'.... Een prachtige bonussoort maakte zich ook ineens los uit het riet: een mooie mannetjes Pijlstaart! De deelnemers genoten van al die verschillende soorten en werden er natuurlijk ook een beetje dizzy van. Maar aan het eind van de wandeling rond de twee plassen was goed te merken dat de cursisten zich bepaalde kenmerken al goed ingeprent hadden en zelf de soorten gingen benoemen. Zelfs een Watersnip werd nog gevonden tussen het riet en daar moet je toch eigenlijk al best 'gevorderde' blik voor hebben.

Het was daarom ook erg leuk, dat zo'n beetje de hele groep een maand later op vrijdagavond 22 april, opnieuw present was voor deel 2. Nu zouden de zingende bosvogels aan de orde komen. En dat is meteen lastiger! Gewoon omdat ze zo klein zijn, en in deze tijd van het jaar allemaal door elkaar zingen, en het blad op de bomen het zicht vermindert. We presenteerden een aantal mogelijk te ontdekken soorten in het theoriegedeelte. Ezelsbruggetjes over kleur of gedrag, of manier van zingen werden erin gepompt – zoals 'de Boomkruiper is bruin, lijkt op en piept als een muis, en kruipt tegen de stam omhoog' en 'de Boomklever is kleurig en kleeft aan de boomstam met z'n kopje naar beneden.' Sarah vertelde over de verschillende genres vogelgeluiden: contactroep, zang, alarmroep. En dat het zingen niet voor de lol of vanuit een goed humeur gebeurt, maar pure noodzaak is om een territorium af te bakenen en een vrouw te versieren. Na het broedseizoen is het bij de meeste vogels daarom ook klaar met het gezang. Dus deze tijd van het jaar zouden we goed gaan benutten!

De excursie werd gehouden op zaterdag 23 april in het bos Nieuw-Leeuwenhorst, 's ochtends van 8.00 uur tot 10.00 u. En het was ook nu zo leuk, dat veel van de

vorige avond beschreven soorten zich die ochtend ook werkelijk lieten horen en zien! Boomkruiper, Koolmees, Pimpelmees, Vink, Zwartkop, Zanglijster, Tjiftjaf, Fitis, Grote Bonte Specht, Roodborst en zelfs de Nachtegaal, en heel veel zingende Winterkoninkjes. Heel leuk was dat een paartje Zwartkoppen (het vrouwtje met bruin petje, niet zwart) zich ook goed lieten zien. Als bonus kregen we bij deze wandeling een mooi laag vliegende Buizerd en later nog een paar Holenduiven, die we in het theoriegedeelte niet genoemd hadden.

Vrouwtje Zwartkop (Annelies Moolenaar)

Ik denk dat we met deze minicursus echt wel een aantal mensen een goede start of aanmoediging hebben kunnen geven, zich verder in het vogelen te verdiepen. En in ieder geval: om er van te genieten!

Wandeling Meijndel

Door: Lidy van der Salm en Maud van der Veen

Op 26 februari 2022, een zonnige zaterdagmorgen, vertrokken 20 enthousiaste wandelaars richting Wassenaar. Bij de Boerderij de Tapuit werden we verwelkomd

door twee gidsen van de KNNV-afdeling Den Haag. We spraken af dat we allemaal onze ogen en oren open zouden houden, zodat we elkaar konden wijzen op de bijzonderheden, die we tegen zouden komen.

De gidsen vertelden eerst iets over het gebied. Het duingebied in Meijendel staat bekend om de grote afwisselingen in landschapjes. Door de invloed van de wind zijn er veel hoogteverschillen ontstaan. Hoe dichterbij de zee komt, hoe lager de begroeiing wordt. "Meijendel" betekent "het dal der Meidoorns". Die zie je er dan ook heel veel. De duinen van Meijendel zijn ook een belangrijke schakel in de waterwinning, wat je merkt aan de grote hoeveelheid plasjes en poelen.

We vertrokken door een kronkelig bospaadje met veel kromme bomen. De wind en de natuur hadden hun werk gedaan. Er was genoeg dood hout voor de spechten, die al roffelend en roepend achter elkaar aanvlogen. De vinken oefenden hun vinkenslag. De lente was begonnen. De mossen en korstmossen lieten hun prachtige kleur en vorm zien. Haarmos, Melig takmos en Groot dooiermos gaven de takken en de grond een levendige kleur. We klommen een uitzichtpunt op en zagen Scheveningen opeens heel dicht bij liggen. Een Roodborst hield ons nauwlettend in de gaten. In de verte zagen we de zon al glinsteren in diverse poelen. En we hoorden de eerste Boomleeuweriken met hun "lulla lulla"-roepjes.

Boomleeuwerik Meijendel (Sjaak Weijers)

Aangekomen bij de poelen zagen we dat de watervogels het prima naar hun zin hadden: Slobeend, Dodaars, Kuifeend, Tafeleend, Grauwe Gans en Grote Canadese Gans lagen rustig te dobberen tussen de Wilde Eend, Meerkoet en Knobbelswaan. Even verder lagen prachtige zandverstuivingen te glimmen in de zon. Langs het pad streden de Heggenmus en de Graspieper om onze aandacht. In de Libellenvallei, waar in de zomer diverse Orchideeën, Parnassia en Libellen te vinden zijn, vonden we in het water, waar nog ijs op lag, allerlei slakkenhuisjes, zoals de Posthoornslak en de Gewone poelslak. En op het kale zand vonden we de kleine witte dopjes van de Gesteelde stuifbal. Een Torenvalk zat in een boom zijn terrein te inspecteren en vloog vervolgens op, om al biddend zijn prooi van bovenaf uit te kiezen.

Daarna liepen we door naar de zee. En daar stonden 12 Scholeksters in de branding uit te rusten. Ze zijn er weer! Kokmeeuwen en een kleine Mantelmeeuw vlogen langs de branding op jacht naar voedsel. Op de terugweg liepen we al kronkelend over kleine paadjes nog verschillende kleine valleitjes in. Opeens was daar een Citroenvlinder, die van de beschutting en de zon genoot. Ondertussen hoorden we steeds weer het voorjaarsgeluid van de Boomleeuwerik. Hoog in de lucht zagen we een Buizerd rondjes draaien, al snel gevolgd door een tweede. Ook die hadden het voorjaar in het hoofd. In een van de volgende valleien stonden weer veel kronkelende bomen. Zwarte populier en Witte abelen. Bij enkele bomen was onderin de stam een deel van de bast weggezaagd. Dat doen ze om te zorgen dat de boom dood gaat, maar wel blijft staan, zodat de holenbroeders er makkelijk een nestplaats uit kunnen uithakken.

Aan het eind van de wandeling werden we nog getraakteerd op een groep Koperwieken, die tussen de oude bladeren op de grond kennelijk een feestmaal vonden. Je zag het oude blad omhoog vliegen door het pikken van de vogels. De Boomklever keek vanuit de bomen belangstellend toe. De Gaai voegde zich bij de groep om een graantje mee te pikken. Geheel voldaan bedankten we onze gidsen en maakte de afspraak dat zij ook eens bij ons komen buurten.

Korstmossen en Mossenexcursie Tespelduyn

Door: Agaat Mesman

Op 6 maart stonden we om tien uur dik ingepakt op het terras van Tespelduyn klaar. Thijs van Trigt, een mossen- en korstmossenspecialist en onze excursieleider gaf al gelijk tekst en uitleg op al onze vragen. Na verloop van tijd gingen we op pad naar de achterkant van het terras. Het was daar een stuk kouder door de harde

wind. En aangezien er bij ieder paaltje of boomstam veel te vertellen was maakte we weinig meters.

Korstmossentafel Tespelduyn (Joop Kortselius)

Waarom zit de ene korstmoss op hout en de andere op steen? Omdat een korstmoss en ook een moss geen voedingsstoffen opnemen van de plek waar ze op zitten, geeft dit wel te denken. Als ze bijvoorbeeld op kalksteen zitten en de regen op de kalksteen valt spettert het ook op de moss of korstmoss. En daar kunnen ze hun voedingsstoffen uithalen en dat geldt ook voor boomschors of ander materiaal. Mossen zijn dus plantjes. Ze zijn eenvoudig gebouwd en bestaan uit een stengel met blaadjes of uit een plat lobvormig lichaam. Sommige soorten zijn slechts enkele millimeters lang, maar de meeste mossen bereiken een lengte van twee tot tien centimeter. Mossen hebben geen vaatstelsel en zijn in staat om direct via hun blad vocht op te nemen. Deze eigenschap maakt dat deze plantjes in principe kwetsbaar zijn voor luchtverontreiniging. Mossen hebben bladgroen en ze vormen sporen. Korstmossen zijn eveneens sporenplanten. Een korstmoss is een samenlevingsverband tussen een alg en een schimmel. Beide partners hebben profijt van elkaars aanwezigheid: ze leven in symbiose.

Als we allemaal op onze knieën hebben gelegen bij een aantal keien waar verschillende korstmossen op zitten gaan we naar de parkeerplaats. En daar vinden we op hout heel mooie en bijzondere korstmossen zoals Struikkorstmos, Kapjesvingermoss, Melig takmos, Waaiertakmos en het bijzondere Purper geweimoss dat een zeer zeldzame soort is. Het was een zeer leerzame ochtend en we bedankten Thijs voor zijn goede uitleg. We gaan de warmte op zoeken, want koud was het.

Vogelexcursie Kop van Noord-Holland

Door: Sarah Humphrey

Op een zonnige, maar frisse, zaterdagochtend (19 maart) onder het genot van een zingende Zanglijster in de buurt, vertrokken uit Lisse negen mensen in drie auto's richting Den Oever in de Kop van Noord Holland. Het was hartstikke leuk om weer samen op pad te gaan na al de coronaperikelen van de afgelopen twee jaar. De Kop van Noord-Holland is een belangrijk overwinteringsgebied voor duizenden vogels en ook voor trekvogels om op te vetten en tot rust te komen tijdens de migratie, dus de verwachtingen van mooie waarnemingen waren hoog.

Wij begonnen in de Waddenhaven bij Den Oever en liepen door tot het nieuwe 'Waddenbelevingspunt', een uitkijkpunt over de Waddenzee welke een onderdeel is van het programma '[Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen](#)' en is tot stand gekomen in samenwerking met Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, de provincie Noord-Holland en De Nieuwe Afsluitdijk. Vanaf deze acht meter hoge toren heb je een uitzicht over natuurgebied 't Schor, de Leidam met in de zomer de grootste lepelaarskolonie van Europa (Vogelsandt), het voormalige eiland Wieringen, de haven van Den Oever en de Afsluitdijk.

Eidereend (Sarah Humphrey)

Onderweg naar het uitkijkpunt zagen wij in de Waddenhaven een prachtig mannetje Middelste Zaagbek, een Dodaars en een paartje Krakeenden. Ondanks de tamelijk harde wind uit het oostnoordoosten, liepen wij door tot het eindpunt van de dijk, de zogeheten 'Bak'. In de luwte van de dijk zagen wij een mannetje Eider-eend en een groep van 25 Kluten, de meeste vogels met de kop onder de veren. Van dichtbij konden wij ook foeragerende Graspiepers fotograferen. Wij liepen terug om langs de Noordoeverdijk te gaan wandelen. Vanaf hier hadden wij uitzicht over 't Schor, een buitendijkse natuurlijke kwelder van ongeveer 100 hectare. Toen wij er waren was het laag water en al waren de vogels ver weg toch konden wij duizenden Wulpen en honderden Goudplevieren en Scholeksters waarnemen. Ook waren er Steenlopers en Drieteenstrandlopers ter plaatse. In de verte vlogen twee Rotganzen in westelijke richting over en twee mannetjes Pijlstaarten waren te zien op het wad.

Na een heerlijk visje te hebben gegeten bij Viscentre 't Wad, reden wij door naar de Zuiderhaven. Er werd besloten niet naar Balgzand te gaan kijken, wij hadden bij 't Schor een vogelaar gesproken die ons vertelden dat vanwege de combinatie van aflandige wind en laag water de vogels nog verder weg zaten.

In de Zuiderhaven zaten er drie Brilduikers, twee mannetjes en een vrouwtje, en heel veel Kuifeenden. In een plasje langs de Stontelerweg zagen en hoorden wij baltsende Futen.

Onze laatste stop was natuurgebied 'De Wielen' langs de Noorderdijkweg ten zuiden van de Robbenoordbos. De Wielen heeft een ontzettend interessante geschiedenis. Vlak voor de bevrijding op 17 april 1945 werd door de Duitsers de noorderdijk opgeblazen met het gevolg dat de pas 15 jaar oud polder Wieringermeer onderliep. Door het kolkende water dat destijds door de opening stroomde, zijn twee grote gaten of 'wielen' ontstaan die nu een natuurgebied vormen. Het water is meer dan 20 meter diep en de wielen zijn inmiddels uitgegroeid tot kleine natuurgebiedjes met rietkragen en moerasbosjes. Op beide plassen zaten er honderden Kuifeenden en er moest een Topper of twee (of meer) tussen gezeten hebben want dit is een bekende plek voor deze eendensoort. Helaas heb ik die er niet kunnen uithalen. Wel zagen wij vijf mannetjes en drie vrouwtjes Grote Zaagbekken, een mooie waarneming om de excursie af te sluiten.

Dank aan onze excursieleider Jan Bischoff-Tulleken en hartelijk dank aan Otto en Marijke voor de gezelligheid in de auto! Tot de volgende keer!

Eindpresentatie Natuurinventarisatie Tespelduyn 2021

Door: Adrie van Dam

De presentatie van het Eindrapport Natuurinventarisatie Tespelduyn 2021 werd op woensdagavond 23 maart 2022 gegeven in het Koetshuys van Landgoed & Golfbaan Tespelduyn. Het Eindrapport is in december al overhandigd aan het management van Tespelduyn, maar de presentatie van het rapport werd een paar keer uitgesteld wegens de bekende redenen. Vanavond gaat het echt gebeuren. Verschillende leden van de werkgroep Natuurinventarisatie die in 2021 iedere maand over het golfterrein gestruind hebben geven per onderwerp een presentatie. Ze hebben allemaal iets opmerkelijks te melden over planten, vogels, vlinders, mossen en korstmossen, zoogdieren, paddenstoelen groot en klein.

Inventarisatiewerkzaamheden Tespelduyn (diverse tellers)

De avond begint met een ontvangst in het Koetshuys met koffie en lekkers. Een groot scherm staat gereed. De opkomst is groot en er is een gevarieerd publiek: golfers, KNNV leden en nog andere belangstellenden. Bij elkaar een opkomst van ruim 50 personen. De show kan beginnen.

Maud van der Veen deed verslag van de planten. Per maand gaf ze een overzicht van de bloeiende planten. Dit gaf tevens een mooi beeld van de seizoenen en de seizoenen kunnen per jaar ook weer anders zijn. Het viel op dat de Dotterbloem in voorgaande jaren in maart volop in bloei stond en dit jaar is er nog helemaal niets te zien. De nieuwe trots onder de planten is de Brede wespenorchis. Als deze zich nou eens net zo veelvuldig als de Rietorchis zou uitbreiden. Dat zou wel heel mooi zijn!

Annelies Moolenaar liet de opmerkelijkste vogels zien. Dit begon met de 'gewone' Wilde Eend in zijn oorspronkelijke kleuren, vrouwtje egaal bruin, man sierlijk gekleurd met groenblauwe kop. Veel halftamme eenden in steden en dorpen vertonen witte vlekken in hun verenpak. Dat komt door kruisingen van Wilde Eend met gefokte witte eenden. Gelukkig blijft er nog altijd een grote populatie Wilde Eenden die dat witte niet in de genen heeft. Deze 'echte' Wilde Eenden zie je het meest in natuurgebieden en reageren ook niet op aanbod van brood. Zo blijven ze gezond en ook waakzamer over hun kleintjes.

De meest verrassende vogelsoort op de golfbaan was de Ransuil, die in het inventarisatiejaar twee keer gezien is in de naaldbomen. Blijkbaar is de sfeer op de baan zo vredig dat een Ransuil daar rustig overdag slapen kan!

Twee Torenvalken zijn gesignaleerd bij de nieuwe nestkast, die nu nog bij het nieuwe panoramapunt staat. Die zal verplaatst worden naar een rustiger plek en wellicht wordt de nestkast dan dit jaar wel in gebruik genomen. Op Tespelduyn hebben vele andere vogels gebroed, waaronder ook een Buizerdpaar.

Agaat Mesman liet kleurrijke en witte dagvlinders zien. Vooral de uitleg over de verschillen tussen de koolwitjes kwam goed in beeld. Het heeft te maken met de verschillende patronen op de vleugels. De verrassing dit seizoen was een witje met een heel ander patroontje. Het is het Scheefbloemwitje en een nieuwkomer in Nederland die er pas sinds enkele jaren is en nu ook al op Tespelduyn is gezien. En gelukkig mogen de brandnetels op Tespelduyn blijven staan. Dit zijn namelijk de waardplanten van een aantal vlinders waar ze eitjes op af zetten en ze zijn daardoor noodzakelijk voor een volgende generatie.

Zelf mocht ik de mossen en korstmossen onder de loep nemen. En dat is het, loep-

jeswerk. Er hoorde wel een beetje uitleg bij wat mossen en korstmossen precies zijn. Mossen en korstmossen zijn pioniers en groeien vaak op plekken waar planten niet kunnen groeien. Op Tespelduyn zijn veel en mooie soorten vooral op de parkeerplaats te vinden. Dit zou je misschien niet verwachten.

Een bijzondere ontdekking was het Purper geweimoss dat zeldzaam is en op de Rode lijst als kwetsbaar staat. Deze is pas twee weken geleden op de parkeerplaats gezien en staat dus niet in het Verslag Natuurinventarisatie Tespelduyn 2021 vermeld.

Cees Timmermans gaf een presentatie over de zoogdieren. Vooral de nachtelijke struikrovertjes zijn voor de wildcamera gesnapt. Niet alleen verschillende soorten muizen, maar ook een vos is voor een fotoshoot langs geweest. Een Bruine rat maakt acrobatische toeren om bij een voedselton te komen. De camera heeft het allemaal vast gelegd. In voorgaande jaren zijn er met de camera nog marterachtigen vast gelegd zoals de Boommarter, Bunzing en Wezel, maar deze zijn in 2021 niet gezien. De vlermuizen met scherpe tandjes, die worden dan weer met de batdetector gesnapt.

Arie Dwarswaard deed een presentatie over de paddenstoelen. De Spechtinktzwam is een soort van de Rode lijst en waar we heel trots op zijn. In 2017 waren er nog maar een paar exemplaren te zien en dit jaar waren ze er in groten getale. Hoe deze zich zo snel en veelvuldig uitgebreid hebben. Ook bij de dennen stonden paddenstoelen zoals de Smakelijke melkzwam die in symbiose leven met de bomen en dus alleen bij dennen voorkomen. De Zwartwordende wasplaat en de Dooiergele mestzwam staan naast elkaar in het gras wat ook apart is omdat beide soorten van een heel ander type grond houden. Er is een stille hoop dat het Vuurzwammetje zich ook eens laat zien.

Jan Bischoff Tulleken liet de allerkleinste paddenstoelen, slijmzwammen, korstjes, vaagjes, veegjes en vliesjes zien die wonderlijke namen en vormen hebben. Op een flinterdun stukje hout ter grootte van een twee Euro muntstuk kunnen gerust 6 soorten voorkomen. Ze zijn slechts enkele millimeters groot en zonder microscoop zie je ze niet goed, dat is wel duidelijk. Met speciale macro- en stackfotografie werden deze micro's voor ons zichtbaar gemaakt. Van deze kleine paddenstoelen zijn er ruim 200 soorten gevonden en gedetermineerd. Dit verklaart ook waarom er in 2021 zoveel soorten paddenstoelen gevonden zijn ten opzichte van de jaren ervoor.

Paul Venderbosch gaf een samenvatting van onze nieuwe aanbevelingen en dro-

men voor de toekomst. Er werd ook even stilgestaan bij de aanbevelingen die in 2018 gedaan zijn en wat daar het resultaat van is. De aanbevelingen gaan over het maaibeleid, de aanplant van begroeiing, het plaatsen van nestkasten, het laten staan van dode bomen en over de communicatie en samenwerking met burens en gemeenten.

Ro Wempe, hoofd Greenkeeper bij Tespelduyn, vertelde over de plannen die Tespelduyn heeft zoals het maai- en snoeibeleid. Hij wilde met name kijken wat bijvoorbeeld het verschil is tussen het wel of niet opruimen van het maaisel. Ro vertelde ook dat er in het begin met enige verwondering naar de natuurgroep werd gekeken en dat dit in de loop der tijd is veranderd naar meer belangstelling en bewondering voor de natuur door zowel de greenkeepers als de golfers van Tespelduyn.

Peter Duivenvoorde bedankte iedereen en met name Jos Ploeg die de kartrekker is geweest van het hele project voor de GEO certificering en Maud als frontvrouw van de natuurinventarisatie. Hij was ook onder de indruk van het enthousiasme en de parate kennis van iedereen. En dat was wel een borrel waard.

Het volledige Eindverslag natuurinventarisatie is na te lezen op de site van de KNNV Afdeling Bollenstreek. Mocht je de presentaties en de prachtige foto's nog eens willen bekijken, dan zijn deze daar ook te vinden. [Werkgroep Natuurinventarisatie Tespelduyn - KNNV | Afdeling Bollenstreek](#)

Nawoord: de inventarisatie heeft wederom zijn nut gehad; Tespelduyn heeft opnieuw het Geo certificaat ontvangen.

Voorjaarswandeling Tespelduyn

Door: Maud van der Veen

Nadat op vrijdag 1 april 2022 opeens de winter was teruggekeerd in de Bollenstreek met een flink pak natte sneeuw, was het de vraag hoe de volgende dag de bollen op Tespelduyn en omgeving erbij zouden staan. De zon scheen gelukkig weer en de meeste sneeuw was al verdwenen. Dik ingepakt gingen we met z'n tienden op pad. Rob Bisschops en Andre Beijk leidden ons rond en vertelde allerlei wetenswaardigheden over de bollenteelt.

Bijvoorbeeld dat de kopjes van de narcissen naar de zon gedraaid staan omdat de stampers dan kunnen drogen en er nectar geproduceerd kan worden. Dat trekt weer bijen aan voor hun voedsel. En die bijen zorgen dan weer voor bevruchting en verspreiding van het stuifmeel. Dat er sprake was van wisselteelt op het land weten we natuurlijk wel, maar dat de wortelteelt daar ook onderdeel van uitmaakt was voor mij weer nieuw. Hyacinten mogen in verband met ziekterisico's maar eens in de vijf jaar op hetzelfde stukje grond geteeld worden. Dus de andere vier jaar moet er wat anders groeien. Dan worden er op dat perceel de volgende jaren narcissen of tulpen opgezet, maar ook dahlia's en wortels doen mee in deze carroussel.

Tespelduyn zelf staat vol met narcissen. Langs de paden heeft de firma André Geerlings met een speciale machine op de meest schuine plekken narcissen geplant. En die blijven het elk jaar maar weer doen. Dat komt vooral doordat er in de rassen, die gebruikt worden, nog steeds "oude genen" zitten, die zorgen voor een goede bolvorming en weer nieuwe bloei. De nieuwere soorten hebben dat veel minder.

Hoogeveenepolder vanaf de terp van Tespelduyn (Sjaak Weijers)

Boven op de terp was het uitzicht weer spectaculair. We zagen de vroege hyacinten al weer volop roze en paars bloeien. Door de bollen voor te bewerken kun je ze eerder in bloei krijgen, zodat we met Kerst ook al hyacinten hebben. Maar je kunt er dus ook voor kiezen om ze wat later in bloei te laten komen, zoals nu.

Alhoewel we een vroeg voorjaar hadden, hebben de koude nachten ervoor gezorgd dat we dit jaar eigenlijk een hele lange bloeiperiode hebben.

De tulpen begonnen ook al te bloeien, rijen vroege oranje, licht rode en gele tulpen gaven een prachtig kleurenpallet. En daar weer dwars op stonden groenige en gelige narcissenbedden. Het blijft elk jaar weer uniek dat je van deze hoogte zo ver over de Hoogeveense polder kunt kijken.

Naast al dat “bollengeweld” zagen en hoorden we ook weer veel vogels. Rob vertelde dat de bollenvogels, zoals Kievit, Gele Kwikstaart, Scholekster en Veldleeuwrik het de laatste jaren hier prima doen. Ze lijken de weilanden, waar al vroeg gemaaid worden, in te ruilen voor de bollenvelden. Omdat bollen pas laat gerooid worden, hebben de kinderen van deze vogels zodoende wel voldoende tijd om groot te worden en uit te vliegen. De eerste Zwartkop werd al zingend gespot. Witte Kwikstaarten, Kneutjes en Winterkoninkjes zochten bescherming in de bossen op de terphelling tegen de kou. En op de andere terphelling liet de eerste Blauwborst zich tussen het riet ook al weer horen. De Grauwe ganzen lagen al weer te broeden, zo waar naast de Meerkoeten. En ook de Fazant liet zich luidruchtig horen.

Onder de eikenbomen rond de parkholes in het zonnetje troffen we nog heel veel scilla's aan, zoals *Scilla mischtschenkoana*, *Scilla siberica*, *Scilla forbesii* en *Scilla bifolia*. En bij het bloemenperk bij Hole 7 stonden de Kievitsbloemen weer volop te bloeien. Kortom de lente is weer begonnen en de bollen blijken best goed tegen een beetje sneeuw te kunnen.

Excursie naar de Zandmotor

Door: Maud van der Veen

Zaterdag 13 april begonnen we om tien uur aan onze excursie naar de Zandmotor. Bovenop de oude duinenrij bij Ter Heide begon Bert van der Valk aan de uitleg over de Zandmotor. Bert was als geoloog bij Deltaris, medebedenker van en betrokken bij de realisering van de Zandmotor. 10 jaar geleden begon Rijkswaterstaat met de aanleg van de Zandmotor. In 2008 was gebleken dat de Oude Zee-reep aldaar een zwakke schakel was in de kustbescherming. De oude oplossingen van een extra kustduin aanleggen en zandsuppletie waren niet meer adequaat.

Door de zandsuppletie werd de biodiversiteit bovendien teveel verstoord. Na een lange voorbereiding werd in 2011 voor de kust van Kijkduin een schiereiland van 21,5 miljoen kuub zand aangelegd. Nu na 10 jaar kijken we al lang weer naar een ander landschap dan 10 jaar geleden. De wind en het getij hebben hun invloed gehad op het zand. Bert laat ons dat gedurende de wandeling steeds weer zien. Met een schep graaft hij meerdere malen een gat in de grond en laat ons de diverse zandlagen zien, waaruit je kunt afleiden wat er in de loop van de jaren is gebeurd. Zand heeft namelijk verschillende kleuren en korrelgrootte. Bovendien zijn er lagen met schelpen en lagen zonder schelpen. Hier en daar zie je dat er al weer een kleine strandwal is gevormd en we zien kleine duintjes met Helmgras erop.

Zandmotor Infographic (Rijkswaterstaat)

De oude Zandmotor is inmiddels “verplaatst”. 70% van het opgespoten zand is in de loop van de tijd naar het noorden verplaatst, 30% naar het zuiden. En de breedte van de Zandmotor is afgenomen. De ontwikkelingen rond de Zandmotor worden geobserveerd met behulp van allerlei apparatuur in de Argusmast. Een hoge mast, die een goed oriëntatiepunt is bij je wandeling. Ooit lag hij midden in de Zandmotor, inmiddels ligt hij aan de rand. De indertijd gebruikte modellen om te voorspellen hoe de Zandmotor zich zou ontwikkelen hebben het niet goed voorspeld. Achteraf bleken de data waarop de voorspelling was gebaseerd toch niet goed genoeg. Met andere woorden, de Zandmotor was in veel opzichten een

heel goed leerobject. De Zandmotor heeft het namelijk beter maar anders gedaan, dan indertijd voorzien.

Er zijn twee meren binnen de Zandmotor. De eerste is de Lagune, die ooit een verbinding met de zee had, maar inmiddels niet meer. Het is daar nog wel zout water, maar het gehalte wisselt er wat. Aan de rand vinden we veel verschillende soorten schelpen (Amerikaanse scheermessen, Filipijnse tapijtschelp, kokkels, nonnetjes, Tapijtschelpen). Er is sprake van een wadfauna. De kleur is wat licht groenig, wat erop duidt dat er diatomeeën (kiezelwieren) in drijven. We vinden er ook een Platte slijkgaper. Die kan goed tegen de wisseling van het zoutgehalte.

We lopen verder naar de oorspronkelijke Zandmotor. Daar zijn de kleine duintjes te vinden en zien we ook veel oude stenen die meegekomen zijn met het opspuiten. Met enige vaardigheid analyseert Bert waar de stenen vandaan komen. IJ-zeroer uit de IJsselregio, waar vroeger ijzergieterijen ontstonden, Revinien-kwartsiet uit de Maas en Taunus-kwartsiet uit de Rijn. Ook laat hij verschillende schelpen zien. Oude fossiele schelpen, die met het opspuiten zijn meegekomen kunnen wel 100.000 jaar oud zijn. Je kunt er niet doorheen kijken en ze zijn heel hard. Een nieuwkomer is de Otterschelp. Die komt sinds 2002 steeds meer aan de Nederlandse kust voor omdat de bodemtemperatuur met 1,5 graden gestegen is.

Het duinmeer (Adrie van Dam)

Bij de kustlijn van de oude Zandmotor ter hoogte van de Argusmast vinden we een soort klifkust. Je kunt goed zien hoe het zand indertijd met grote kracht is opgespoten. De schelpen liggen dicht op elkaar en vormen verschillende lagen die langzaam afbrokkelen. Na de mast lopen we weer langzaam naar de oude kust toe en komen bij het Duinmeer. Het is indertijd 4 meter diep gegraven. Voor Dunea, dat de duinen achter deze kust gebruikt voor waterwinning, was het Zandmotor project een uitdaging. Voorkomen moest worden dat het zoute water het duingebied in zou stromen. Het Duinmeer is na tien jaar de helft kleiner geworden en minder zout. Af en toe is er wat plantvorming te zien en rondom het meer groeit Zeepostelein, Zeeraket en diverse Helmsorten.

Langzaam lopen we weer terug langs de Lagune. Het is prachtig weer en er zijn inmiddels veel strandgasten, die het gebied gebruiken om te wandelen, zonnen, surfen en zelfs al om te zwemmen. Bert blijft enthousiast vertellen over alles wat we onderweg tegenkomen. Zijn betrokkenheid bij het project gekoppeld aan zijn kennis over de bodemsamenstelling en geologie maken dat we een hele bijzondere en veelomvattende indruk hebben gekregen van de Zandmotor. Bert, veel dank daarvoor.

Verslag Birdwatchingday Tespelduyn

Door: Maud van der Veen

Op bijna alle golfbanen in Nederland worden op de eerste dag van de Nationale Vogelweek een vogeltelwandeling georganiseerd in samenwerking met plaatselijke natuurorganisaties. De wijze waarop een golfbaan ingericht is en beheerd wordt, bepaalt welke (vogel)soorten er floreren. KNNV Bollenstreek heeft op 7 mei in de vroege ochtend deze vogelwandeling begeleid. Met een tiental vogelaars, deels golfers en deels andere belangstellenden, hebben we alle soorten, die we tegen kwamen in kaart gebracht. We telden uiteindelijk 60 verschillende soorten vogels. Dat Tespelduyn veel verschillende soorten vogels heeft was al bekend. Dat komt omdat Tespelduyn veel verschillende biotopen kent. Zo is er een oud eikenbos, zijn er verschillende dichte struik- en jonge boomgebiedjes, zijn er veel waterpartijen en ligt het midden tussen de bollenvelden. In de ruige gebieden leven ook veel muizen en insecten. Dat zorgt ervoor dat veel verschillende soorten vogels er nestelen en foerageren.

In twee groepen hebben we de soorten geteld en aan het eind van de wandeling vergeleken. En dan is het toch altijd leuk dat de ene groep toch net wat andere

vogels heeft gezien dan de andere groep. Zo was de Koekoek, de Tapuit en de Buizerd maar door een van beide groepen gezien en hebben we stevig gediscussieerd over de vraag of er een Spotvogel zat of dat het toch een Bosrietzanger was. Uiteindelijk werden we het eens over de volgende soorten:

Aalscholver	Grote Bonte Specht	Koolmees	Spreeuw
Blauwe Reiger	Grote Canadese Gans	Krakeend	Tapuit
Boerenzwaluw	Halsbandparkiet	Kuifeend	Tjiftjaf
Boomkruiper	Heggenmus	Lepelaar	Turkse Tortel
Bosrietzanger	Houtduif	Meerkoet	Veldleeuwerik
Buizerd	Huismus	Merel	Vink
Ekster	Huiszwaluw	Nachtegaal	Visdief
Fazant	Kauw	Nijlgans	Waterhoen
Fitis	Kievit	Oeverzwaluw	Wilde Eend
Fuut	Kleine Karekiet	Pimpelmees	Winterkoning
Gaai	Kleine Mantelmeeuw	Putter	Witte Kwikstaart
Gele Kwikstaart	Kneu	Rietgors	Zanglijster
Grasmus	Knobbelzwaan	Rietzanger	Zilvermeeuw
Grauwe Gans	Koekoek	Roodborst	Zwarte Kraai
Groenling	Kokmeeuw	Scholekster	Zwartkop

Grasmus (Sjaak Weijers)

Bijpraten Wassergeest

Door: Adrie van Dam

Dit jaar zijn we met het project Wassergeest begonnen. Ieder kwartaal willen we in de Duinrel over de werkgroep Wassergeest een update geven en even bijpraten over onze inventarisatierondes.

In januari waren er verkennende rondes om een beeld te krijgen van het gebied. Er is een WhatsApp groep aangemaakt voor bijzonderheden. En er is een Bioblitz in Waarneming.nl aangevraagd om alle waarnemingen te registreren. Het doel is 500 soorten te gaan zien. Voor de cameraval werd een goede plek gezocht. De voorbereidingen zijn klaar en het project kan beginnen. De maand januari was nat, koud en zeer modderig. De bospercelen waren vooral na de Essentakziekte rommelig en moeilijk begaanbaar. De natuur was nog kaal en dan is het de perfecte tijd om naar mossen en korstmossen te kijken. Die houden van vocht en licht en ze waren goed zichtbaar nu de bomen zonder blad zijn. En de aandacht ging niet uit naar de planten die nog in een vegetatieve toestand waren.

Februari was de maand van de stormen waardoor we de bospercelen niet in konden wegens gevaar voor omvallende bomen en takken. Er zijn heel wat bomen gesneuveld en sommige bospercelen lijken op een mikadospel. De vogelaars konden hun pret niet op met de Havik die gesignaleerd werd en mogelijk een nest aan het bouwen is. Het zou toch wel mooi zijn als er hier gebroed gaat worden. Voor de heel kleine paddenstoelen is deze periode ook uitermate geschikt. Een aantal soorten die voor een groot deel uit water bestaan zijn alleen in bepaalde periode van het jaar te zien.

In maart kwamen duizend-en-één sneeuwkllokjes tevoorschijn als een wit tapijtje tussen de omgevallen bomen in de bospercelen. Narcissen in verschillende kleurcombinaties bloeiden in kleinere groepjes. Waarschijnlijk escapes van de omliggende bollenvelden. Het is bekend dat er een groepje reeën huist in Wassergeest. Sporen van reeën kwamen we wel tegen, maar de reeën zelf worden zelden gezien. De wildcamera heeft een ree vastgelegd en die staat er mooi op. De eerste Ooievaar werd gesignaleerd en tot ieders verbazing vlogen er drie Kraanvogels over. Helaas zijn ze niet geland en ze tellen dus niet mee.

De maand april begon koud, maar daarna ging de zon schijnen. ZH-Landschap heeft de groep voorzien van groene jassen. Als herkenbare groene kikkertjes kunnen we op pad. Nieuw fris blad in alle gradaties van groen kwam aan de bomen. De Vogelkiers en de voorjaarsbloemen kwamen in bloei en vlinders lieten zich al zien. Het gebied begon steeds meer kleur te krijgen. ZHL heeft de omgewaaiden bomen die de paden blokkeerden opgeruimd en nieuwe bordjes voor het Laar-

zenpad gezet. De paden in de bospercelen zijn opgeruimd en weer begaanbaar. We merkten ook op dat er buiten onze werkgroep meer mensen actief aan het waarnemen zijn. En er meldde zich ook liefhebbers aan om eens een rondje mee te lopen.

Ooievaar tussen de Pinksterbloemen (Adrie van Dam)

Begin mei kleurt het weiland lila van de honderden Pinksterbloemen en rood van de Veldzuring. De komst van de Koekoek zorgde voor een kettingreactie in de WhatsApp groep: “Wie heeft ‘m gehoord?”. Daarna volgde er in de WhatsApp een mysterieus hoog en schril geluid en dit kwam binnen als een quizvraag. “Wie weet wat dit is?”. Niemand wist het. Via een geluidsapp en waarneming.nl bleek het uiteindelijk de baltsang van een Veenmol te zijn. De schrik van iedere groentetuin. De meeste hebben de Veenmol wel eens gezien, maar nog nooit gehoord. Andere zeer hoge geluiden van verschillende vleermuizen werden met de batdetector onderschept.

Voor de Bioblitz hadden we als doel 500 soorten. Begin mei waren al bijna 500 soorten in Waarneming geregistreerd. De lat kan dus veel hoger. Het soortenaantal zegt iets op de biodiversiteit van dit gebied. Ook zijn er naast de werkgroep Wassergeest andere waarnemers zeer actief. Wil je weten wat er allemaal al gezien is? Neem eens een kijkje op waarneming.nl via de volgende link: [BioBlitz Lisse - Wassergeest 2022 - Waarneming.nl](#)

Natuurmomentje Hollands Duin

Door: Adrie van Dam

Het natte najaar is bekend om zijn paddenstoelenexplosie. Begin april lijkt het ook najaar met natte sneeuw, maar veel paddenstoelen hoef je nu niet te verwachten. Of toch wel? Morieljes zijn paddenstoelen van het voorjaar. Ze komen specifiek voor in een kalkrijk gebied en zijn niet overal in Nederland te vinden. Met de paddenstoelenwerkgroep van Noordwijk gaan we begin april naar het Hollands duin in de hoop deze voorjaarspaddenstoelen te vinden. Er is een koude wind en eerst moeten we nog een hagelbui trotseren. De beloning is des te groter als we een plek vinden waar er zo'n twintig morieljes staan. Dus toch nog een kleine explosie.

Hersenkronkelmorielje (Adrie van Dam)

Ze staan er in alle stadia. Van kleine knotsjes grijs met witte randjes tot prachtige rijpe exemplaren die een oranje tint krijgen. De wereld van de morieljes staat niet stil. De laatste jaren zijn de morieljes onder de aandacht van de specialisten. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat er meer soorten morieljes zijn dan gedacht werd. Met nieuwe technieken zijn de soorten opnieuw bekeken. Wat voorheen gezien werd als de Gewone morielje blijkt vaak een ander soort te zijn. In Nederland komen vier soorten morieljes voor. Ze leven samen met een waardplant of waardboom, zoals: Es, Iep en soms met Meidoorn.

Twee soorten, de Gewone morielje en de *Morielje americana* hebben een sponsachtige hoed. De twee andere soorten, de Hersenkronkelmorielje en de Duinmorielje hebben meer een hersenstructuur als hoed. Wat wij gevonden hebben is de Hersenkronkelmorielje die samen leeft met Es en veel lijkt op de Duinmorielje. De Duinmorielje is nog niet zo lang in Nederland bekend en komt voor in een open terrein en heeft vermoedelijk een relatie met Kruiwilg. Deze twee zijn op basis van habitat niet te verwarren. Laat het voorjaar nu maar komen. De voorjaarspaddenstoelen zijn er al!

Gedicht: "Een tweet over de Kanariepiet"

Door: Paul Venderbosch

Een tweet over de Kanariepiet

Uit de Scholekster
knalt scherp zijn levensliedje
Het is een akkefietje
maar zijn keiharde tweet
is daarom niet mijn favoriet

En dan de Grasmus
krast scherp zijn eigen lied
Mijn ogen schieten dan ook vol
Want echt zingen
dat lukt hem niet

Dan de Karekiet
Hier wat minder verdriet
Want als mijn oog dat keeltje ziet
dan slaat hart ietwat op hol
Krr krr kiet kiet kiet
kraakt dan lieflijk uit het riet

Maar mijn aller favorietste tweet
komt van de gele kanariepiet
Veel mooier zijn al zijn klanken
dan die van Karekiet, Grasmus of ekster Schol
Ik noem hem daarom Bonte Piet

Paul Venderbosch – 18 mei 2022

Foto: Jetty Roedema – 19 mei 2022

Hulp gevraagd Werkgroep Paddentrek KNNV de Bollenstreek

Door: Arie van der Lans

Hulp gevraagd bij het overzetten van padden op de Van Lyndenweg in Lisse van begin februari – half april 2023 voor een avond/ochtend per week.

Zoals op zoveel plekken in Nederland kunnen de padden, die overwinteren in het Keukenhofbos, niet zonder gevaar de Van Lyndenweg oversteken op weg naar het water om te paren en eieren af te zetten. Om te voorkomen dat een autoband een pad raakt of plet wordt van begin februari – half april de Van Lyndenweg in Lisse 's avonds afgesloten met twee draaihekken. 's Ochtends worden de hekken weer geopend. De werkgroep Lisse zet de Van Lyndenweg op deze wijze al zo'n 20 jaar af voor al het autoverkeer. Dit jaar (2022) waren er zes personen betrokken bij het overzetten van de padden. Omdat de hekken zeven dagen in de week gezet kunnen worden en er een vrijwilliger afhaakt zijn we op zoek naar twee vrijwilligers die ons willen helpen om de padden over te zetten. Het gaat daarbij om de zondagavond/maandagochtend en de woensdagavond/ donderdagochtend. Wil je ons helpen? Stuur een mail aan Arie van der Lans via vanderlansarie@gmail.com. Alvast bedankt namens de padden.

Waarnemingen 1 februari t/m 30 april 2022

Door: Sarah Humphrey

Wij beginnen deze waarnemingenperiode met vier stormen die kort na elkaar over Nederland razen. De eerste, die 'Corrie' heet, levert een Zeekoet op in Lisse. Daarna krijgen wij begin april een koude periode met wat sneeuw en vervolgens droog en relatief rustig weer. De lente is altijd een leuke periode om vogels te gaan kijken, sommige wintergasten zijn er nog en de zomergasten keren terug uit hun winterverblijven. De afgelopen drie maanden zijn er 5200 waarnemingen ingevoerd, men is kennelijk vaak op pad geweest, en daarom is het onmogelijk om alle waarnemingen op te nemen in dit overzicht. Voor het volledige overzicht kijk op https://knnvbollen.waarneming.nl/observations_by_day.php?groep=1.

Op 27 februari ziet een waarneemster de eerste jonge Futen van het jaar, de kleine vogels proberen te schuilen op de rug van een van de ouders. Gezien dat het een paar dagen later sneeuwt, rijst de vraag: Hebben ze het koude weer overleefd? (SHU). Een Roerdomp is op 28 maart 'hoempend' te horen op de Oude Vuilnisbelt

in Sassenheim (HVS, JDR, JWI). Op 5 februari vliegt er een Kleine Zilverreiger over het centrum van Sassenheim (HVS). Een vogel vliegt op 23 april in noordelijke richting over het zuidelijke deel van de Zwetterpolder in Noordwijkerhout (PSP). Tijdens een slaapplaatstelling van Grote Zilverreigers op 11 februari op de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim zijn er 57 vogels te zien (HVS).

Ontzettend leuk is de waarneming op 14 maart van een Koereiger in de Floris Schouten Vrouwenpolder te Sassenheim, de vogel blijft een dikke twee weken in de omgeving (VVA). Op 16 april zijn er hier twee adulte vogels in zomerkleed ter plaatse (JWI). Een waarnemer telt op 10 februari minstens 16 bezette nesten van Blauwe Reigers in de bekende kolonie op het terrein van Huys te Warmond (WNL). Dit voorjaar brengen Ooievaars weer een bezoek aan de nestpaal in Park Rusthoff te Sassenheim. Op 1 februari zijn er twee vogels te zien. Een vogel zit op 12 maart bovenop de paal (VVA). Op 13 maart zijn er twee vogels ter plaatse in de Floris Schouten Vrouwenpolder Noord (HVS).

Lepelaar (Annelies Moolenaar)

De eerste 6 Lepelaars van het voorjaar vliegen op 28 februari in noordelijke richting over het centrum van Sassenheim (HVS). Op 22 maart vliegt een groep van 10 vogels in noordelijke richting over de Kagerbuurt in Sassenheim (JDR). Op 7 maart zijn er 48 Knobbelzwanen aanwezig in de Groot Hemmeerpolder te Warmond, dit

is de laatste grote groep van de winter (SHU). Een mannetje Knobbelzwaan probeert op 16 april drie vrouwtjes te versieren op Landgoed Wassergeest in Lisse. Geen van de dames is onder de indruk (WNL). Een groep van 50 Kleine Rietganzen vliegt op 4 februari in noordelijke richting over de Oosteinderpolder te Hillegom (LBU). Op 4 februari zijn er 400 Kolganzen ter plaatse in de Oosteinderpolder te Hillegom (LBU).

Tijdens de maandelijkse inventarisatie van Landgoed Wassergeest op 16 april, zien een aantal waarnemers het prachtig met dons bekleed nest van een paartje Grote Canadese Ganzen. Er zit een ouder op het nest, die schrikt als ze voorbij lopen en verlaat het nest heel even. Er liggen zes grote blauwe eieren. Twee weken later krijg ik een bericht van een collega-waarnemer dat een ouder dood naast het nest ligt, de kop en nek is eraf gehaald en de eieren en de restanten daarvan zijn nergens te vinden. Het lijkt een bewuste beroving van het nest, helaas zullen wij de waarheid nooit te weten komen (VWA). 90 Brandganzen vliegen op 29 maart in noordelijke richting over het centrum van Sassenheim (HVS). Rotganzen zien wij niet vaak in de Bollenstreek, toch is er op 1 april een exemplaar ter plaatse in de Roodemolenpolder te Voorhout. Dit is zeker geen grap, de waarnemer heeft de nodige foto's weten te maken (WNL).

Drie Casarca's vliegen op 14 april in zuidelijke richting over de St. Bavo in Noordwijkerhout (MWI). 200 Smienten zijn op 12 februari te zien in de Lisser Poelpolder (WNL). Op 5 februari zijn er 300 Krakeenden ter plaatse in de Vosse- en Weerlanerpolder te Hillegom (WNL). De eerste kuikens van de Wilde Eend zijn op 13 april te zien in de wijk Oosthout te Voorhout (SHU), het zijn er acht. Een Pijlstaart vliegt op 11 april over de St. Bavo in Noordwijkerhout (MWI). Een ♂ Krooneend is op 27 april ter plaatse in het westelijke bollengebied te Hillegom (WNL). Hier is op 1 april een paartje Zomertalingen te zien (WNL). Nog een ♂ en een ♀ zijn op 6 april ter plaatse in Polder Het Langeveld te Noordwijkerhout (WNL). Een ♂ Tafeleend is op 29 april te zien op de Klinkenbergerplas (JDR). 64 Kuifeenden zijn op 5 februari te zien bij Nieuw Leeuwenhorst in Noordwijkerhout (WNL). Leuk is de waarneming van een ♂ Topper op 5 maart op de Klinkenbergerplas (JWI, RGE). De Topper lijkt op een Kuifeend maar is forser qua bouw en zijn rug is grijs van kleur (die van een Kuifeend is zwart).

De laatste waarneming van de winter van Brilduikers komt vanaf het Norremeer, op 2 maart is er een ♀ ter plaatse (HVS). Hier is er ook op 2 maart een ♀ Middelste Zaagbek aanwezig (HVS, JWI). Aan het eind van de maand, op 29 maart, is er een ♂ vogel te zien (JWI). Van 4 tot en met 21 februari zijn er drie Grote Zaagbek-

ken ter plaatse bij Nieuw Leeuwenhorst in Noordwijkerhout, het zijn twee ♂ en een ♀ (WNL).

Op 19 maart vliegt er een Zwarte Wouw over het Sollasi bungalowpark in Noordwijkerhout (RJA). Een Rode Wouw vliegt op 12 april over het centrum van Warmond (JST). De eerste Bruine Kiekendief van 2022 is op 11 maart vliegend te zien over het westelijke bollengebied van Hillegom (WNL). Het is een ♂. Op 14 april vliegt er een ♂ over de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (HVS). Hier is er op 23 maart een ♀ Blauwe Kiekendief te zien, en na enige tijd ook cirkelend boven de Floris Schouten Vrouwenpolder Zuid (HVS). Op 2 maart vliegt er een Havik met een geslagen Houtduif over de Zanderij in Hillegom (WNL). Een Sperwer jaagt op 4 februari door de tuintjes in het centrum van Voorhout (MDG). Nog een vogel komt zo goed als dagelijks langs in de wijk Elsbroek te Hillegom, jagend op de plaatselijke vogels (TVH). Een groep van 8 Buizerds vliegt op 2 maart over Sassenheim (HVS, JDR). De eerste Boomvalk van het jaar is op 25 april vliegend te zien in noordelijke richting over het centrum van Sassenheim (HVS). Op 27 april is er een exemplaar in Polder Elsgeest te Voorhout (WNL). Op 14 april vliegt er een Visarend in noordelijke richting over de Eerste Poellaan in Lisse, de vogel is samen met een Slechtvalk (AMO). Een exemplaar vliegt op 23 april ook in noordelijke richting over de Kagerbuurt in Sassenheim (JDR).

Net als de afgelopen twee jaar broedt een paartje Slechtvalken met succes in een nestkast op de toren van de NH Hotel Leeuwenhorst in Noordwijkerhout. Via de webcam welke is te bekijken op de website van de Vereniging van Natuur en Vogelbescherming Noordwijk zijn er twee eieren te zien. Op 19 april kwam het eerste ei al uit. Ook in Sassenheim hebben wij ons eigen Slechtvalk paartje op de toren van de Pancratiuskerk. Op 2 april zijn ze parend te zien (WNL). Het vrouwtje heeft een kleurring met de inscriptie E/JB en is op 3 mei 2019 als nestjong geringd op de Maximacentrale in Lelystad. Het mannetje heeft een aluminium ring die op afstand niet te lezen is. Helaas blijkt het dat er dit jaar in Sassenheim niet wordt gebroed. Het vrouwtje dat nu in haar derde kalenderjaar is, werd op 16 april waargenomen op de Watertoren van Scheveningen. Ik ben Wim van Yperen zeer dankbaar voor zijn uitgebreide informatie over het vrouwtje in het bijzonder. Laten wij hopen dat het in 2023 wel komt tot broeden op de kerktoeren!

Waarnemingen van Patrijzen komen van verschillende locaties in de Bollenstreek: De Zilk, Hillegom, Lisse, Noordwijkerhout en Voorhout. Er zijn geen grote groepen gezien, het gaat meestal over twee vogels bij elkaar (VWA). Tijdens een inventarisatie ronde op Landgoed Wassergeest op 5 maart is er een Waterral roepend te

horen (AMO, SHU). De eerste 3 jonge Meerkoeten van de lente zijn op 16 april gezien in Warmond (WNL).

Op 5 maart vliegen er drie Kraanvogels over Landgoed Wassergeest in Lisse. De waarnemster heeft het niet meteen in de gaten en realiseert zich pas later dat het Kraanvogels zijn. De vogels komen ineens van achteren voorbij over de boomtoppen en zijn ook zo weer uit het zicht, ze vliegen zwijgzaam met een flink ganginge noordwaarts. De waarneming klopt met de vogels van Voorhout (JWI) en Haarlem, te zien rondom hetzelfde tijdstip (AMO).

In de Warmonderdam en Alkemaderpolder te Warmond is er op 7 april een kleuringdragende Scholekster ter plaatse. De vogel heeft een zwarte ring met een witte letter 'P' op de linker poot, en een gele ring met een zwarte letter 'H', samen met een groene ring op de rechterpoot. De ringgegevens zijn helaas niet bekend (WNL). Op 15 april ziet een waarnemer een nest van een Scholekster in de omgeving van de Achterweg in Lisse. Er liggen daar drie eieren (WNL).

De eerste Kleine Plevier van het jaar is op 11 maart in de omgeving van de Achterweg aanwezig (WNL). Op 12 april zijn er drie vogels ter plaatse op een bollenveld in de Floris Schouten Vrouwenpolder Zuid te Sassenheim (HVS). Op 6 maart is er een groep van 200 Kieviten aanwezig bij Oud Leeuwenhorst te Noordwijkerhout (WNL). 45 Goudplevieren zijn op 4 maart in de Elsgeesterpolder te Voorhout. Hier is er op 10 april een Bontbekplevier ter plaatse (WNL). Twee Houtsnippen zijn op 24 maart ter plaatse bij Klein Leeuwenhorst (WNL). Op 12 februari zijn er 8 Watersnippen aanwezig in de Oosteinderpolder te Hillegom (LBU). Een maand later op 12 maart vliegen 5 vogels op vanuit het slootrand in de Berg en Daalpolder te Voorhout (PVE). De eerste Grutto van 2022 is op 26 februari roepend te horen boven Landgoed Wassergeest in Lisse (AMO). Op 29 maart foerageren er 30 vogels in de Vosse- en Weerlanerpolder te Hillegom (WNL). Een IJslandse Grutto is op 12 maart ter plaatse in de Elsgeesterpolder te Voorhout (RGE).

Tien Regenwulpen zijn op 23 april ter plaatse in de Elsgeesterpolder te Voorhout (REG). Ook op 23 april is er een exemplaar foeragerend te zien op een brak weiland op de hoek Teylingerlaan/Oude Herenweg in Sassenheim. Ondanks het verkeer dat voorbij raast, trekt de vogel zich er niks van aan (SHU). Op 30 april foeraert een Zwarte Ruiter in het westelijke bollengebied te Hillegom (WNL). Drie Groenpootruiters zijn op 30 april aan het foerageren in het westelijke bollengebied te Hillegom (WNL).

Grutto's (Annelies Moolenaar)

Een Witgat vliegt op 24 april over de Rommelhoek van de Oosthoutlaan in Sassenheim (HVS). Een Oeverloper is op 28 april op de Oude Vuilnisbelt te Sassenheim (JWI). Op 27 maart is er een Zwartkopmeeuw ter plaatse in de Floris Schouten Vrouwenpolder Noord te Sassenheim (WNL). Een maand later op 27 april vliegen er twee vogels in noordelijke richting over de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (JDR). De eerste Visdief van het jaar is op 16 april roepend te horen in de Berg en Daalpolder te Voorhout (SHU). Twee dagen later op 18 april vliegen er 2 vogels over de Kagerbuurt in Sassenheim (JDR). Een Zwarte Stern vliegt op 28 april over de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (EBO, JDR).

Echt verrassend is de waarneming op 1 februari om 13:00 van een Zeekoet liggend in de slootkant langs de Heereweg in Lisse, de eerste ooit voor de Bollenstreek! De vogel is een slachtoffer van Storm Corrie die over Nederland raast en is kennelijk het land opgeblazen door de storm. Hij is makkelijk benaderbaar zodat de waarnemer prachtige foto's kan maken, om 17:00 is hij weer verdwenen – hopelijk richting zee (WNL). Op 24 februari hoort een waarnemer een alarmerende Bosuil in de wijk Oostergeest te Warmond (JST). Om 02:35 op 2 maart is er een roepende

vogel te horen in het centrum van Sassenheim (HVS). Een ♂ exemplaar roept op 16 maart op bungalowpark Sollasi in Noordwijkerhout (RJA).

De eerste Gierzwaluw van de zomer vliegt op 28 april over het westelijke bollengebied te Hillegom (WNL). Op 29 april vliegt er een eenzame vogel over de Geestburg in Sassenheim (SHU). De 'Gierzwaluw trek' komt dit jaar moeizaam op gang, waarschijnlijk vanwege slecht weer in Spanje en Frankrijk. Er zijn opvallend weinig waarnemingen van Ijsvogels binnengekomen de afgelopen periode, ze zijn op een hand te tellen terwijl wij niet eens een strenge winter hebben gehad. Op 12 maart vliegt er een exemplaar over de wijk Poelpolder in Lisse (WNL). Een exemplaar is op 21 maart ter plaatse langs een sloot in de Eerste Poellaan te Lisse (AMO). Op 1 maart is er een Groene Specht ter plaatse in Park Rusthoff te Sassenheim (HVS, JWI). Acht Boomleeuweriken zijn op 23 februari ter plaatse in Polder Het Langeveld te Noordwijkerhout (RGE). 60 Veldleeuweriken foerageren op 12 maart in Polder Boekhorst te Voorhout (JVD).

De eerste Oeverzwaluw van 2022 is op 8 april ter plaatse bij de Klinkenbergerplas (JWI). Op 19 april zijn er 9 vogels terug op het vastgestelde territorium op de gemeentedepot langs de Steengracht Kanaal in Noordwijkerhout (TVH). De eerste Boerenzwaluwen van het jaar zijn op 7 april te zien in de Rooversbroekpolder te Lisse (WNL) en in de Noordzijdepolder (Kraaierslaan) (WNL). Pas op 12 april komt de eerste Huiszwaluw binnen, een vogel vliegt over het noordelijke bollengebied te Hillegom (WNL). Een dag later zijn de eerste twee vogels van de broedkolonie in de wijk Elsbroek te Hillegom terug (TVH).

Op 29 april vliegt er een Roodkeelpieper in noordoostelijke richting over het zuidelijke deel van de Zwetterpolder (PSP). Een ♀ Engelse Kwikstaart is op 13 april ter plaatse in Polder Het Langeveld (RGE). De eerste Gele Kwikstaart van het voorjaar is op 18 maart ter plaatse op Landgoed Wassergeest in Lisse, twee weken eerder dan vorig jaar (TVH). Op 17 april zijn er 20 vogels aanwezig in de Zwetterpolder Fagelsloot te Noordwijkerhout (PSP).

De laatste Grote Gele Kwikstaart van de winter is op 15 maart te zien in de Kagerbuurt te Sassenheim (JDR). Op 11 april zijn er 3 Rouwkwikstaarten ter plaatse in de Noordzijdepolder (Kraaierslaan) (RGE). Een ♂ is op 30 aanwezig in de Vossen Weerlanerpolder te Hillegom (WNL).

Net als vorig jaar heeft Noordwijkerhout weer de primeur wat betreft de eerste zingende Nachtegaal van 2022, op 13 april is er een vogel zingend te horen op Oud Leeuwenhorst te Noordwijkerhout (RGE). Op 16 april zingt er een exemplaar uitbundig in de omgeving van de Achterweg in Lisse (PVE, SHU, TVH). Nog een

vogel zingt op 27 april langs het fietspad bij Jachthaven Jonkmans in Sassenheim (HVS). Op 2 april is er een zingende Blauwborst te horen langs het Steengracht Kanaal in Noordwijkerhout (SWE, TVH).

Zwarte Roodstaart (Sjaak Weijers)

De eerste Zwarte Roodstaart van het jaar is op 19 maart ter plaatse op Landgoed Wassergeest (SWE). Op 22 april is er een zingend exemplaar te horen in de Lissese Heemtuin (TVH). Een Zwarte Roodstaart is op 20 april ter plaatse op Landgoed Wassergeest (WNL). Een adult ♂ Paapje is op 30 april ter plaatse op de Oude Vuilnisbelt te Sassenheim (HVS, JWI). De eerste doortrekkende Tapuit is op 2 april te zien op Wassergeest in Lisse (AMO).

Gaaf is de waarneming van een ♂ Beflijster op 6 april ter plaatse in een achtertuin in de Oranjebuurt te Sassenheim, de prachtige foto's laten er geen twijfel over (WNL). 70 Kramsvogels zijn op 1 maart te zien in Polder De Bonte Kriel te Sassenheim (WNL). Een groep van 50 Koperwieken is op 20 februari ter plaatse bij Klein Leeuwenhorst te Noordwijkerhout (WNL).

Grote Lijsters zijn te zien op zowel Oud als Nieuw Leeuwenhorst, meestal is er een enkele vogel ter plaatse (VWA). Op 24 maart is er een Cetti's Zanger ter plaatse bij de Klinkenbergerplas (HVS). Vroeger was deze soort een zeldzaamheid in Nederland, echter de laatste jaren neemt het aantal toe doordat de winters niet meer zo streng zijn.

De eerste twee Rietzangers van het jaar laten zich op 14 april horen bij de Oude Vuilnisbelt in Sassenheim (EBO). Een Kleine Karekiet is op 17 april aan het zingen bij het Oosterduinse Meer (WNL). 4 vogels zijn op 24 april zingend te horen bij de Klinkenbergerplas (HVS).

De eerste zingende Braamsluiper van het jaar is op 17 april te horen in de Klinkenberger en Voorhofpolder te Warmond (SHU). Twee Grasmussen zingen op 24 april bij de Klinkenbergerplas (HVS). Hier is ook de eerste zingende Tuinfluiter te horen (HVS). De eerste zingende Zwartkop van het jaar laat zich op 14 maart horen in Noordwijkerhout (WNL). Op 20 februari is er een zingende Tijftjaf te horen bij de Klinkenbergerplas (WNL). De eerste Fitis van 2022 zingt op 23 maart bij de Piet Gijs brug langs de Leidse Vaart in Voorhout (JWI).

De eerste 'vinkenslag' van een Vink is op 28 februari bij de Oosterduinse Meer te horen (WNL). Twee Kepen zijn op 2 maart ter plaatse in Park Rusthoff te Sassenheim (WNL). Op 23 maart vliegt er een Sijs over het centrum van Sassenheim (HVS). Een groep van 22 foeragerende exx. is op 13 februari ter plaatse in de Lokhorsterduin te Hillegom (WNL). Op 5 februari is er een Glanskop ter plaatse in het Lokhorsterduin in Hillegom (WNL). Een Boomklever is op 22 februari ter plaatse in Park Rusthoff te Sassenheim (JWI). Een Raaf wordt op 29 maart weggejaagd door een paartje Zwarte Kraaien op bungalow park Sollasi in Noordwijkerhout (RJA). De eerste uitgevlogen jonge Huismussen zijn op 19 april te zien in de wijk Elsbroek te Hillegom, het zijn er drie (WNL). Op 18 maart is er een zingende Appelvink te horen op Landgoed Wassergeest (CZU).

Met dank aan de waarnemers:

AMO	Annelies Moolenaar	MWI	Maarten Wielstra
CZU	Casper Zuyderduin	PSP	Peter Spierenburg
EBO	Eric Boekhoven	PVE	Paul Venderbosch
HVS	Hans van Stijn	RGE	Reinder Genuit
JDR	Job de Ridder	RJA	Rob Jansson
JST	John Stigters	SHU	Sarah Humphrey
JVD	Jelle van Dijk	SWE	Sjaak Weijers
JWI	Jan Wierda	TVH	Thomas van Haaster
LBU	Lars Buckx	VWA	Vele waarnemers
MDG	Mariska de Graaf	WNL	Waarneming.nl

Waarnemingen voor de periode 1 mei t/m 30 juli kunnen doorgegeven worden via www.waarneming.nl, bereikbaar via onze website, of per email aan Sarah Humphrey: vogelsbollenstreek@gmail.com

Activiteitenprogramma

Zaterdag 18 juni: Wandeling Noordhollands Duinreservaat

Naar aanleiding van de vele positieve berichten over de excursie in september 2021, gaan we nogmaals een bezoek brengen aan het Noordhollands Duinreservaat. Wederom onder leiding van de gids Petra Kuyper, die het gebied als jong meisje bezocht. Ze heeft veel kennis over de planten die daar groeien en bloeien en wil ons daar graag meer over vertellen. De datum hebben we gezet op zaterdag 18 juni. We verzamelen om 08.00 uur bij het gemeentehuis te Lisse. Of als je op eigen gelegenheid gaat verzamelen we in Heemskerk op het parkeerterrein Kraaiennest aan de Kruisbergweg om 09.00 uur. Aanmelden kan bij Jos van Schie, via e-mail jf59vanschie@hotmail.com of via WhatsApp naar 06-13561481. Wilt u daarbij opgeven of u mee wilt rijden of dat u zelf rijdt en meerijders mee wil nemen. Meerijders betalen dan € 7,50 aan de chauffeur. Zelf dient u een toegangskaartje ad 2,00 euro te kopen.

Zaterdag 9 juli: Zomerplantenwandeling Tespelduyn

De golfbaan van Tespelduyn bestaat uit veel meer dan strak geschoren fairways en afslagpunten. Tussen de holes liggen stroken grond waar veel wilde planten te zien zijn. Bijzonder op Tespelduyn zijn de vele waterpartijen met een grote variatie aan water- en oeverplanten. Een deel hiervan is aangeplant, maar nog meer soorten hebben zich hier spontaan gevestigd. We verzamelen bij het restaurant van de golfbaan: Tस्पellaan 53 , 2211VT, Noordwijkerhout. Aanvang rondleiding 9.30 uur, eind ongeveer 12.00 uur. Geef je op bij Maud van der Veen vóór 2 juli per e-mail: m.veen@hccnet.nl.

Zaterdag 23 juli: Zomereditie van de Pannenkoekenwandeling

Onze traditionele wandeling op de eerste zaterdag van het jaar werd verstoord door de coronarestricties, daarom deze zomerwandeling in het Vogelenzangse Bos. Onze gids is wederom Clarence Wever. Na afloop van de wandeling (rond 12.00 uur) gaan wij in de Boshut van Panneland genieten van een heerlijke pannenkoek. De vereniging biedt een gratis drankje aan, de pannenkoek is voor eigen rekening. Wij vertrekken om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het gemeentehuis van Lisse. Opgeven voor 21 juli bij jan.bischoff.tulleken@gmail.com. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval graag aantal opgeven) of dat u liever met een ander meerijdt. Meerijders betalen € 2,00 aan hun chauffeur.

Zaterdag 30 juli: Zweefvliegenexcursie in het Middenduin in Overveen

In het mooie Middenduin gaan wij op zoek naar zweefvliegen. Zweefvliegen zijn op wespen lijkende insecten, waarvan er ongeveer 300 soorten in NL voorkomen. Alfons Vaessen, onze gids, bestudeert deze insecten al vele jaren en kan zeer enthousiast over deze fraai getekende diertjes vertellen. Wij vertrekken om 9.15 uur vanaf de parkeerplaats bij het gemeentehuis van Lisse. Opgeven voor 28 juli bij jan.bischoff.tulleken@gmail.com. Wilt u daarbij opgeven of u zelf rijdt en eventueel anderen mee wilt nemen (in dat geval graag aantal opgeven) of dat u liever met een ander meerijdt. Meerrijders betalen € 3,00 aan hun chauffeur.

Juli-augustus: Nachtvlinderexcursie op Tespelduyn

Dit wordt een ad-hoc excursie omdat de weersomstandigheden alles bepalend zijn voor het slagen van de excursie. Bij harde wind en/of regen vliegen de nachtvlinders niet. Bij volle maan reageren zij nauwelijks op onze lampen. Ideaal is dus een donkere, windstille, droge nacht. Te zijner tijd volgt er meer info.

Zaterdag 6 augustus: Vlinderexcursie Nieuwe Wetering

We gaan dit jaar wederom naar Nieuwe Wetering. Hanneke Duivenvoorden en Agaat Mesman zullen ons rondleiden op de Bult. Soorten die we mogelijk tegen kunnen komen zijn o.a. Kleine vuurvlieder, Bruin Zandoogje, Atalanta, Groot en Klein koolwitje en Klein geaderd witje. We verzamelen bij de brug van Lisse nabij de Kanaalstraat/Lisserdijk om 11.00 uur om dan per fiets naar Nieuwe Wetering te gaan. Maar je mag ook rechtstreeks gaan naar de Natuurbelevingstuin De Bult, 2376 BH, Nieuwe Wetering. We beginnen bij de ingang tegenover Regenboogweg 102 om 11.30 uur. Opgeven verplicht want we zijn natuurlijk van het weer afhankelijk. Bij Agaat Mesman via mail: agaat@quicknet.nl of tel: 0655061112. Tip: neem een verrekijker mee. Deelname is gratis.

Zaterdag 3 september: Vleermuizenexcursie "Op jacht in het donker"

Het is altijd spannend om in het donker op zoek te gaan naar vleermuizen. Cees Timmermans beschikt over een professionele bat-detector en is geoefend in het herkennen van hun tikgeluiden. Omdat we met de detector richting kunnen bepalen waar ze op dat moment zijn, krijgen we vleermuizen vaak ook goed te zien. De excursie wordt gehouden op Wassergeest, waar veel vleermuizen zijn te vinden. We starten bij het invallen van de duisternis om 21.00 uur 's avonds. Het adres is Loosterweg Zuid 17 2161 DT Lisse. Op het erf van Arjan Vergunst is voldoende parkeergelegenheid. Aanmelden kan bij timmermansca@snelnet.net. Mocht het weer tegen zitten, dan verplaatsen we de excursie naar 10 september. Als u zich heeft aangemeld, nemen wij in dat geval contact met u op.

